

Kampen om talente - hva gjør vi ?

Mats Ericson

Professor i industriell arbeidsvetenskap, KTH
Ordförande SULF

Kampen om talente

- hva gjør vi ?

- Arbeitsvilkoren for de enskilda forskarna börjar bli så dåliga så de bästa studenterna väljer bort att bli framtidens forskare !

→ Det påstående som får mest politiskt intresse !

Kampen om talente - hva gjør vi ?

Tentativ problembild:

- Vi har problem att få de största "talangerna" att gå forskarutbildning och vilja bli forskare.

Vad gör vi ?

- **Låt den yngre generationen, framtidens potentiella forskare komma till tals !!!**
- → "58-åriga män skall inte designa framtida miljöer och arbetsvillkor för 25-åriga kvinnor!"

Kampen om talente - hva gjør vi ?

Specificering av problembilden:

- **Generell rekrytering till forskarutbildningen ?**
- **Behålla doktorerna i akademien ?**

Kampen om talente - hva gjør vi ?

Tenkbara generella orsaker:

- **Forskingens status minskar ?**
- **Forskningen erbjuder för dåliga arbetsvillkor ?**
- **Demografisk utveckling med ökad konkurrens om arbetskraften ?**

Forsknings status minskar ?

Allmänhetens bild av forskningen?

- **Forskningen har (fortfarande) högt anseende hos allmänheten !**
- **Ökade problem med forskningsfusk, ger dock skadad tillit !**
- **”Alternativa fakta”; - å ena sidan, å andra sidan!.... en ”Postfaktuell tid”**

Forskningens status minskar ?

**Hur klarar sig forskningen i en
postfaktuell tid?**

Forskningens framtid i en postfaktuell tid är beroende av om:

- 1. Kritiskt tänkande, ett vetenskapligt angreppssätt och källkritik blir en del av allmänbildningen.**
- 2. Politiker och beslutsfattare får tillgång till, förstår värdet av, *och använder sig av*, evidensbaserad kunskap.**
- 3. Forskare stärker kommunikationen med övriga samhället.**

Forskningens status minskar ?

**Hur klarar sig forskningen i en
postfaktuell tid?**

Lösning ?

**→ Forskarna måste vara mer aktiva i
samhällsdebatten och i grundutbildningen
av studenter !**

Forskningen erbjuder för dåliga arbetsvillkor ?

Specificering av problembilden:

- **Forskarutbildningen i sig erbjuder för dåliga arbetsvillkor?**
- **Forskarutbildning (doktorsexamen) ger inte tillräcklig avkastning löne- och statusmässigt vid jobb utanför akademien?**
- **Akademins forskning erbjuder för dåliga arbetsvillkor för postdoktorer och andra seniora forskare och skiljer det sig mellan kvinnor och män?**

**Vad behövs för att få en
produktiv och högkvalitativ
forskningsmiljö ?**

Vad behövs för att få en produktiv och högkvalitativ forskningsmiljö ?

Ett **gott arbetsklimat** baserat på:

- Trivsel och gemenskap.
- Öppen kommunikation med en tillåtande attityd och förhållningssätt.
- Respekt och hänsyn.
- Samverkan och delaktighet.

Vad behövs för att få en produktiv och högkvalitativ forskningsmiljö ?

En forskningsmiljö som främjar en god hälsa och välbefinnande hos forskarna genom att skapa förutsättningar för:

- **Arbetsglädje och engagemang.**
- **Balans mellan arbete och privatliv.**
- **Tid för reflektion och återhämtning.**
- **Kontroll och inflytande över det egna arbetet.**
- **En trygg anställning och rimliga framtidsutsikter.**

Forskningen erbjuder för dåliga arbetsvillkor ?

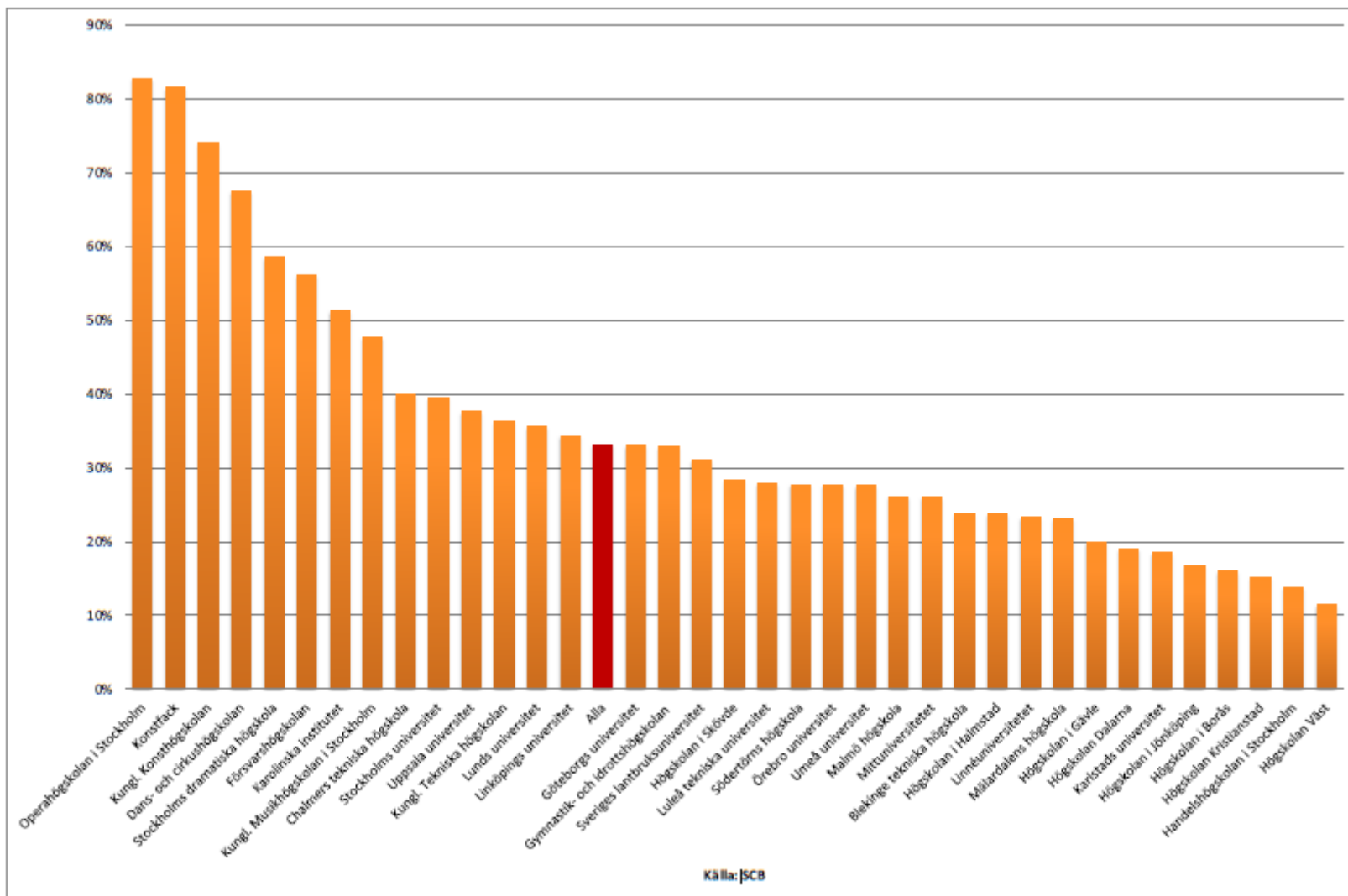
**Är dagens forskningsmiljöer ”partiellt
dysfunktionella” ?**

Är dagens forskningsmiljöer ”partiellt dysfunktionella” ?

Dagens situation:

- Mindre basanslag och större andel tidsbegränsade forskningsanslag och anställningar ger sämre arbetsmiljö och arbetsvillkor med mindre akademisk frihet, lägre risktagande och mindre rent nyfikenhetsdriven forskning.
- Kortsiktigt nytto- och prestationsfokus med brist på tillit och långsiktighet.

Hög andel visstidsanställningar

Mattias Collin

Oct 1, 2012 near Lund, Skåne Län · 🌐

Min mycket typiska anställningshistorik inom Universitetet. Fr.o.m. idag är jag tillsvidareanställd - undrar vad jag ska hitta på nu när jag inte längre drivs av en hägrande anställning?

Doktorandanställning 99-07-01
Doktorandanställning 00-04-01
Doktorandanställning 01-01-01
Doktorandanställning 01-04-01
Visstidsanställning 06-01-01
Visstidsanställning 06-10-01
Visstidsanställning 07-10-01
Visstidsanställning 09-04-01
Visstidsanställning 09-07-01
Visstidsanställning 10-01-01
Visstidsanställning 10-07-04
Visstidsanställning 11-01-01
Visstidsanställning 11-04-23
Visstidsanställning 11-08-25
Visstidsanställning 11-08-25
Visstidsanställning 11-09-01
Visstidsanställning 12-01-01
Visstidsanställning 12-01-01
Visstidsanställning 12-07-01
Anställning 12-10-01

Like · Comment

👍 27 💬 16

Figur 8: Statusuppdatering på Facebook av Docent Mattias Collin, avdelningen för infektionsmedicin vid Lunds universitet

Brist på tillit

- **Lång tid och många prövningar i hård konkurrens innan man får en fast anställning som universitetslärare på lektors- eller professorsnivå;**
 - Akademisk grundutbildning, 3-5 år,
 - Forskarutbildning, 4-5 år
 - Postdoc, 2-4 år
 - Meriteringstjänst 4-6 år
 - Vikariat xx år ?

Brist på tillit

Lång tid (15-20 år) och många prövningar i hård konkurrens innan man får en fast anställning som universitetslärare på lektors- eller professorsnivå;

- Lika fullt är man inte betrodd att med god och långsiktig finansiering i botten välja sina forskningsfrågor och metoder !
- Idag måste allt fler lektorer och professorer ut på ”marknaden” och söka externa anslag till sina egna löner !
- Trots att man har utvärderats och prövats under många år så har vi tydligen inte samhällets förtroende att fritt utöva vårt forskaryrke ? – **Brist på tillit !**

Brist på tillit

- **Utvecklingen av New Public Management, men paradoxalt nog också de senaste årens ”autonomireformer” har lett till att forskarna upplever att de tappat i inflytande och autonomi.**

New Public Management, NPM

- **I den NPM-kulturen som råder inom högskolevärlden idag har den administrativa organisationen blivit ett självändamål och börjar generera sig själv utan hänsyn till grundförutsättningarna → ökad byråkrati, högre overheadkostnader !**
- **Eftersom den administrativa organisationen också styr över de ekonomiska resurserna sker en maktförskjutning och ökad detaljstyrning inom akademien.**

Är dagens forskningsmiljöer ”partiellt dysfunktionella” ?

Lösning ?

- Mindre New Public Management och detaljstyrning av forskningen !
- Färre byråkrater och politruker, mer makt och tillit åt forskarna !
- Öka andelen basanslag för forskning !
- → ”Låt proffsen vara proffs !”

Demografisk utveckling med ökad konkurrens om arbetskraften ?

Kommer det saknas akademiker i framtidens nordiska samhällen?

- Svenska prognoser visar brist på uppemot 40.000 akademiskt utbildade per år framöver pga den demografiska utvecklingen !
- → Ökad konkurrens om framtidens akademiker !

Demografisk utveckling med ökad konkurrens om arbetskraften ?

Ökad konkurrens om framtidens akademiker !

Lösning ?

- Engagera studenter i forskningsuppgifter tidigt, redan parallellt med grundutbildningen så att fler väljer att stanna kvar och gå forskarutbildning !
- → Locka framtidens doktorander och forskare tidigt !

Demografisk utveckling med ökad konkurrens om arbetskraften ?

Ökad konkurrens om framtidens akademiker !

Lösning ?

- Öka den internationella rekryteringen av studenter, doktorander och forskare/lärare.
- Låt internationella forskare få permanent uppehållstillstånd i landet.
- → Bredda rekryteringsbasen genom ökad jämställdhet och mångfald !

Demografisk utveckling med ökad konkurrens om arbetskraften ?

Ökad konkurrens om framtidens akademiker !

Lösning ?

- Ge forskarna bättre arbetsvillkor och mer förutsebara/transparenta och långsiktiga framtidsutsikter, "in or out" !?
- → Stärk forskningens konkurrens- och attraktionskraft visavi andra yrkesområden !

Kampen om talente

- hva gjør vi ?

- **Forskarna måste vara mer aktiva i samhällsdebatten och i grundutbildningen av studenter !**
- **”Låt proffsen vara proffs !”**
- **Locka framtidens doktorander och forskare tidigt !**
- **Bredde rekryteringsbasen genom ökad jämställdhet och mångfald !**
- **Stärk forskningens konkurrens- och attraktionskraft visavi andra yrkesområden !**

Kampen om talente

Vad gör SULF ?

Vad har SULF hittills gjort?

- ✓ Verkat för införandet av riktiga anställningar och riktig lön under forskarutbildningen.
- ✓ Verkat för "tenure-track" anställningar (biträdande lektorat) med prövningsrätt för fast anställning som lektor.

Kampen om talente

Vad gör SULF ?

Viktigaste frågan nu och framöver?

- **Öka basanslagens relativa andel !**
- **Minska andelen tidsbegränsade anställningar !**
- **Säkerställa transparenta och sant meritokratiskt tillsatta anställningar !**
- **Bidra till ökad jämställdhet, mångfald, öppenhet och internationalisering !**
- **Se till att forskning och utbildning hänger ihop !**
- **Återta forskarnas egenmakt och professionella självständighet !**
- **Säkra allmänhetens tilltro till forskningen !**

Kampen om talente - hva gjør vi ?

Skulle jeg idag själv rekommendera något av mina fem vuxna barn att i dagens situation bli doktorand och forskare?

NEJ!

.....men jag hoppas att mina barnbarn vill och kan bli framtidens forskare !

Kampen om talente - hva gjør vi ?

TACK för Ordet!